

Izhaja vsaki
mesec na
2 polah in
velja za celo
leto 4 gl.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Uredništvo
in opraviništvo
nahajata se v
franciškanskih
ulicah,
št. 16.

Kaj hočemo? — V LJUBLJANI —

Danes razpošiljamo svojim naročnikom prvo številko „Slovenskega Pravnika“.

Marsikdo ga je že davno željno pričakoval, ter ga srčno pozdravlja; marsikdo ga sprejme kot jedno ónih narodnih sanjarij kratkega življenja, ter ga iz narodnih obzirov podpira, misleč, da mu bode življenja kratek le dan; marsikdo pa zopet samo to v prevdarjeme, da je „Pravnik“ nov slovensk list, kar mu zadostuje.

Zadnjih bode morda naj več! In če je ravno vir, iz katerega te simpatije izhajajo, vse hvale vreden, ker se kaže v tem ljubezen do slovenskega jezika, vendar moramo povdarjati, da nam ni samo za ime, ampak na prvem mestu za stvar.

Potrebno se nam zdi, da to pojasnimo, ter povemo, kaj da je naš namen, kaj da hočemo? —

Nas veže dvojna ljubezen — ljubezen do domovine in naroda, in ljubezen do znanstva.

Svojemu narodu želimo vse dobro in v prvi vrsti tedaj, da stopi v kolo izobraženih narodov. Isto tako pa smo tudi vneti za napredek svojega znanstva.

Prepričani smo, da je le isti narod, ki je od pravne zavesti navdan sposoben za svobodo.

Kajti pravo je podlaga svobodi. Brez prava ni svobode, in brez svobode ni omike ni napredka, in brez tega tudi ne blagostanja v gospodarstvenem obziru.

Narod pa, ki napredka in omike ne goji, zastaja, in bolj omikani rodovi pritiskajo ga na steno, ker v omiki je vselej — moč!

Mi toraj stopimo pred občinstvo jedino le z namenom, da budimo navdušenje za pravno zavest, in z njo za svobodo in napredek, ter da širimo na pravnem polji idealizem med svojim narodom, njemu v korist in čast.

Zavoljo tega želimo, da se tudi naš rod pridruži prizadevanju drugih izobraženih narodov, da z njimi sodeluje na znanstvenem polju in da se ogreje za ideje našega stoletja.

Slovenski sinovi so v tem obziru že veliko storili za čast in slavo — družih narodov. In čas je, da pričnemo tudi zase kaj delati, ter da na tak način svojemu rodu pridobimo notranjo vrednost! Naš preljubljeni jezik nam bode k temu lepo sredstvo, ker po našem prepričanju je že dosegel toliko razvitja, da z njim svojemu ljudstvu lahko tolmačimo tudi naj težavnejše probleme.

Z drugimi narodi prepirov konsekvntno ne bomo iskali, temuč prijazno jim hočemo roko podati, da z njimi napredujemo, in da na tak način z njimi po svoji moči za humaniteto sodelujemo.

Tega, kar od ptujih narodov prihaja, ne bomo zaničevali, češ, da ni slovensko, pa tudi vsega slovenskega ne bomo častili samo zarad tega, da je slovensko.

Vsako stvar preiskavali bomo iz znanstvenega stališča, jo po notranji vrednosti cenili in le isto v korist svojemu narodu porabili, kar bomo za dobro spoznali.

Naš namen je toraj z razgovori in razpravami o pravnoznanstvenih razmerah in potrebah slovenski narod na isto bojišče popeljati, kjer se bije mirni boj za pravo in pravico, toraj tudi za svobodo in omiko.

Tako hočemo koristiti pravnemu znanstvu in slovenskemu narodu do iste veljave pripomoči, katero po talentu svojih sinov in po večni pravici v obilni meri zasluži.

K temu pa je treba dela, velikega, neutrudljivega dela! Idealizma nam ne manjka! Preverjeni pa smo tudi, da nas bodo naši somišljeniki krepko podpirali in zavoljo tega nastopamo upa polni težavno delo. —

Dr. Alfonz Mosché.

O naših pravnih reformah.

I.

Eden najznamenitejih juristov pravi, da noveji čas nima sposobnosti za legislaturo. Skoraj enaki čut nas navdaja, ko imamo namen govoriti o tem, kar se je pri nas v novejem času vršilo na zakonodajskem polju. Vendar moramo tu ločiti strogo dva predmeta.

Namreč reformatorično delovanje, ki se opira na stareje kodifikacije in novo zakonodajstvo v ožjem pomenu, ki ima nalog nove stvarne razmere urediti po novih postavah. Naši predniki zapustili so nam brez števila neprecenljivih pravnih zakladov. Ali vsled večnega gibanja socialnih, kulturnih in verskih razmer postale so s časom premembe neizogibljivo potrebne. In to vedno gibanje stvarilo je z naravno močjo čisto nove, poprej neznane položaje, ki zahtevajo pravne formalizacije. Če premišljamo pravni razvoj v tem dvojnem obziru moramo popolnoma pritrlditi precej neusmiljeni sodbi Savignytovi, da peša legislatorična moč. Kajti one temeljitosti, tehnosti, onega premišljenega in globokega poznanja človeških razmer in potreb, kateere nahajamo pri starih postavah, bi v obče zastonj iskali v novejih zakonih. In še bolj neugodno sodbo moramo izreči o onih poskušnjah, ki imajo namen prenarediti ali dopolniti že formalizirana pravna načela, ki nekako reformatorično sezajo v stare zakone nazaj. Ako napreduje ali se sploh spremeni družbinsko življenje, morajo postati tudi pravne potrebe drugačne.

Izvrševanje zakonovo je vedno bolj težavno v procesualnem in zakon sam vedno bolj pomankljiv v meritalnem obziru. V zakonu pokaže se vedno bolj občutljiva razpoka, in nalog postavodajalnih faktorjev je, popraviti in dovršiti ga tako, da vstreza razmeram. Posebno v teh slučajih kaže se očitvidno razložek mej nekdanjo in sedanjo legislaturo. Na mesta, kjer so bila nekdanj lapidarna, akoravno dan danes ne več rabljiva načela, stavijo se mnogokrat malenkostni pripomočki, ki morda vstrežajo za nekoliko trenutkov, ali komaj dobro uvedeni, niso za nobeno rabo več. Razpoka v zakonu pa nastane še veliko večja in bolj neizogibljiva, ko poprej.

Na drugi strani ne sme se prezirati, da postavodajstvo — kakor je bilo že rečeno — ima dan danes večkrat pred saboj čisto novo neizorano polje. Napredek prometa, družbinskega, znanstvenega in državnega življenja stvari nove prikazni, nove razmere. Te potrebujejo novega, pravno formaliziranega okvira in v tem zmislu glede posameznih postav ni odločilna zgodovinska sodba, ampak gledati je na to, ali obsega zakon popolnoma vse razmere iz katerih se je izrinil.

Dandanes je skoraj že moderno, očitati posebno malim, marljivim in krepkim državicam na balkanskem poluotoku neko pre-

veliko hlepenje po novatarenji, po inostranskih državnih oblikah in zavodih, akoravno ne vstrežajo domačim razmeram. Kolikokrat očitalo se je na primer kakemu srbskemu ali rumunskemu velikašu, da pošilja svoje sinove v Pariz ali London, kjer se izšolajo v najnovejem stilu, potem pa jih pokliče zopet domu. Taki srečni ljudje postanejo seveda kmalo vplivni državniki. Ker so se jim v pamet in serce vtisnile forme, po katerih se vlada in morda dobro in srečno vlada Francoska ali Anglija, skušajo na enak način urediti javno življenje v domačiji. Seveda nimajo pri tem delu večkrat posebne sreče in velikega uspeha, ker nimajo pred sabo razvitega naroda, marveč ljudstvo, ki se je še le začelo zbudati iz duševnega spanja. Na ta način nastanejo lepe postave na papirji, ki imajo zgodovinsko osodo, da, ali ostanejo vedno na papirji, ali zopet popolnoma izginejo, ali pa provzročijo hudo reakcijo proti razmeram, ki so se po njih sankcionirale. In kdor resno opazuje razvoj avstrijske legislature v ustavni dobi, bo priznal, da smo mi v marsikakem obziru zelo podobni tem „zanimivim“ državicam.

Mi ne omenjamo tega morda iz animozitete do novejšega zakonodajstva in priznamo odkritosrčno, da nas take prikazni nikakor ne iznenadijo, da se nam temveč zde popolnoma naravne in iz psihologičnega stališča skoro neizogibljive. Morda je ni stvari, ga ni pojma, ki bi močnejše uplival na duševno življenje človeštva, kakor je prostost. Kakor se zajezena reka, ko dobi zopet nekoliko duška, z nepremagljivo močjo razlije po planjavah in večkrat v trenutku poruši marsikako zapreko, ki je bila lastniku neobhodno potrebna naprava, isto tako hite svobodomiselnih ideje posebno takrat z neko natorno močjo na dan, ko so bile dalje časa na umetni način ali po sili omejene. Ali da preidemo od občnih refleksij na konkretno stališče opozorimo le na to, kako zažari še dandanes marsikateremu osivelemu starčku oko, če nam pripoveduje o dogodkih leta 1848. Vsem nam je še tudi v spominu, kako je na novo vskipelo duševno in društveno življenje v začetku poprejšnjega desetletja, ko se je vpeljal v Avstriji konstitucionalizem. Akoravno smo se nekoliko ločili od svoje tvarine, potrebno se nam je vendar zdelo, vplesti tu nekoliko splošnih opazk, da označimo vsaj v poveršnih potezah stališče, iz katerega smo namenjeni obravnavati svoj predmet. Naj nihče ne pričakuje na tem mestu sistematične in vsestranske temeljite rešitve skoro neizmerne

tvarine, ki jo imamo pred očmi. To bi presežalo naše moči in ni niti naš namen. V mislih imamo le, spraviti posamezna pravna vprašanja v razgovor, govorili bomo kurzorično o posameznih strokah, kakor nam ravno pridejo na vrsto, in samo pri predmetih, ki se nam zde posebno važni, ali ki so ravno sedaj na „dnevnem redu“, dostavili bomo nekoliko kritičnih opazk.

Če pa ravno ne moremo obljubiti sistematične obravnave, razpade vendar tvarina, ki jo imamo pred sabo, sama po sebi v več oddelkov. —

Ločiti nam je najpoprej privatno pravo od javnega. Razmere posameznega pravnega subjekta do družega in razmere posameznika do celote so tako različne, da jih moramo obravnavati posebej. Tu imamo najpoprej kazensko tvarino na eni, in civilno na drugi strani. Posebne važnosti je nadalje to načelo glede javno-pravnih razmer v ožjem zmislu, ki so pridobile mnogo veljave v zadnjem času in ki imajo veliko prihodnost. Naj se ozremo tu-le le mimo grede na politične pravice, posebno na volilno pravico, na razmere avtonomnih korporacij, na davkarske in pristojbinske zakone, in slednjič na javno pravo v najširjem pomenu, ki je še le v začetku svojega razvoja, na mejnarodno pravo.

Za avstrijske razmere je ta pravni oddelek velike veljave, ker je deloma že kodificiran, deloma sili od dne do dne vedno močnejše na to, da se formalizira in se izvršuje sedaj že po raznih institucijah; po državnem sodišču, po upravnem sodišču in po sodišču za ministersko odgovornost.

Posebno na sercu nam je ta stroka pravnega razvoja tudi zaradi tega, ker tukaj prestopimo iz strogo pravnega na administrativno polje, kjer neha pisani zakon, in začne se upravni pouvoir discretionair.

Za nas je imel ta korak vedno nekaj neprijetnega, mučnega, ali o tem bomo morda pozneje bolj obširno govorili. Tu naj le povdarjamo, da po našem prepričanju je tudi upravno postopanje opravičeno in koristno le takrat, če se verši vsaj v zmislu zakona ter če se ne postavi strogo na politično, utilitarično, ampak na humanitarno stališče.

Na privatno-pravnem polju imamo nadalje ločiti mej materijelnim in formalnim pravom. V prvem nahajamo oni okvir, ono posodo, ki nam hrani uredjeno in formalizirano pravno tvarino

v zadnjem pa najdemo sredstva in pot, po katerem posamezni išče in najde — ali ne najde svoje pravice.

Na tem mestu naj bo že povedano, da je to prav za prav glavno polje našega preiskovanja. Privatno pravo je pri nas naj bolj razvito in vsakdanji kruh državljana. S kazensko sodnijo ali celo z javno pravnimi sodišči navadni človek ne pride tako lahko v dotiko, ali pozabljivi dolžniki, brezobzirni upniki, razni prepiri glede zemljiškega posestva, ki jih provocira nesterpljiv sosed, spletke pri zapuščinah, v družbinskem življenji, vse take stvari so tako navadne in vsakdanje, da spravijo naj bolj mirnega državljana pred sodnijo, ne da bi vedel zakaj in kako. Važen je ta predmet tudi zarad tega, ker so se ravno v ti stroki deloma že vršile, deloma pa se pripravljajo sedaj največi preuredbe.

Kupčijski promet uredil se je na novo po kupčijskem zakonu, borzni promet ureduje se še vedno po novih štatutih. V gospodarskem obziru so velikega pomena postave o zadrugah z omejenim in neomejenim poroštvom. Pred sabo imamo — ako sežemo nekoliko v javno pravo nazaj, nov načrt kazenskega zakonika, nov načrt civilnega postopnika, kazenski postopnik pa, oprt na zatožni princip, na načelo javnosti in ustmenosti ima postavno veljavo že od l. 1873.

In na zadnje — last not least — mislimo spomniti se tudi oseb, ki so prav za prav motorji vsega pravnega življenja in te so: sodniki, odvetniki in notarji.

Pridržanje samostalnega preganjanja kaznjivih dejanj v glavni obravnavi.

Paragrafi 262. in 320. potem 263. in 321. k. pr. imajo namen, da se z jedno in isto razsodbo odsodijo vsa kaznjiva dejanja, katera je obtoženec do časa razsodbe zakrivil, bodisi da so v obtožnici zatožena, bodisi da jih še le glavna obravnava na dan spravi. Z jedno veliko potezo naj se prečrta vsa hudodelna preteklost obtoženčeva, — jedna razsodba naj zadene vsa njegova zlá dela, kolikor jih je do tedaj storil in jih je bilo do tedaj znanih. Ako razsodba nij rešila vsih do takrat storjenih, znanih, kaznjivih dejanj, tako jih je obtožitelju mogoče le pod tem pogojem še pozneje

preganjati, če mu je bila pravica poznejšega preganjanja z isto razsodbo zakonito pridržana. Postava tem določbam je načelo: „de eadem re ne bis agatur“ — toraj: če je bilo kaznjivo dejanje že jedenkrat predmet razprave, pa se o tem dejanji ni sodilo, — naj se tudi pozneje ne sme več soditi, razun če se je poznejše preganjanje zakonito pridržalo.

Med prvima dvema in med zadnjima dvema paragrafoma pa je razloček tá, da imata prva dva v misli samó dejanje, katero je podlaga zatožbi, — zadnja dva pa zraven prvotno zatoženega dejanja še drugo dejanje, katerega se obtoženec pri glavni obravnavi dolži.

Isto dejanje namreč, katero obtožitelj v obtožnici ali pri glavni razpravi imenuje, n. pr. hudodelstvo tatvine, — isto dejanje se vidi nemara sodnemu dvoru ali že samo zase, ali v zvezi z okolnostimi, ki jih še le glavna obravnava na dan spravi, — n. pr. kot hudodelstvo ponezvestja (nezvestobe). Dejanje ostane v bistvu isto, le nekež okolnosti tega dejanja, ki so v zatožbi, more odpasti ali se spremeniti, a druge okolnosti, katerih v zatožbi ni, morejo še zraven priti. Dejanje ostane isto, katero je dalo obtožbi življenje, le drugačno kazenskopravno ime dobi (§§. 262. in 320. k. pr.).

Ali zraven tega dejanja (bodisi, da je ostalo, kakor je v obtožnici, bodisi da se je kakor rečeno predružačilo) — more na dan priti pri glavni obravnavi še drugo, od prvega neodvisno, čisto samostojno dejanje, katerega se obtoženec na novo dolži. N. pr. Obtoženec je tožen zavoljo hudodelstva tatvine, ker je 30. decembra 1880 gld. 26 ukradel, — pri glavni razpravi pa se pokaže, da je zraven tega 31. decembra 1880 gld. 51 ponezvestil (§§. 263. in 321. k. pr.).

V vsakem teh dveh primerljajev je treba drugače postopati gledé pridržanja samostalnega preganjanja novo na dan prišlih dejanj. Od zakonitosti postopanja pa je odvisno, da obtoženec ne uide zaslužení kazni, a tudi da poznejšega kazenskega preganjanja proti zakonu ne trpi, — da toraj nima niti obtožba niti bramba nezakonitih vspehov.

Ali ni vselej, kakor v navedenih primerljajih, takoj na prvi videz lahko razločiti, je li dejanje vzlic okolnostim, ki so pri glavni obravnavi na dan prišle, isto ostalo, katero je podlaga obtožbi (je li toraj postopati po §. 262. ozir. 320. k. pr.); ali pa je k

prvemu dejanju še drugo kazensko dejanje pristopilo (in je postopati po §. 263. oz. 321. k. pr.).

Dejanje, katero je predmet obtožbi, se more pri glavni obravnavi tako razjasniti, da se pokaže, da obtoženec tega dejanja ni storil, da je pa storil drugo dejanje, katero se je nemara tudi o drugem času vršilo. Zatoženo dejanje in ono drugo dejanje, ki se je pri glavni obravnavi pokazalo, sta tedaj v resnici dva različna dejanja, — a vendar je treba postopati po §. 262. in 320. k. pr. in ne po §. 263. in 321. k. pr. N. p. Obtožba pravi, da je obtoženec 30. decembra l. l. zlato uro, vredno 90 gld., ukradel (bila je pri njem najdena), — a obravnava pokaže, da je to uro 31. decembra l. l. od neznanega človeka kupil za 30 gl., kar bi vtegnilo biti prestopek §. 477. k. z. To sta gotovo dva različna dejanja, kajti če je kedo tožen, da je kradel, ni isto, kakor bi bil tožen, da je sumljivo blago kupil. Ali: obtožba pravi, da je obtoženec človeka umoril, — obravnava pa spravi na dan, da tega ni storil, ampak da je umorjenega pokopal, da bi zaprečil zasledovanje hudodelstva, katerega je storil njegov znanec (§. 214. k. z.). Tudi to sta dva tudi po času čisto različna dejanja; — če je tožen, da je človeka umoril, ni tožen, da ga je s hudodelnim namenom §. 214. k. z. pokopal. Vendar se v takih primerljajih ne more reči, da se obtoženec pri obravnavi dolži še drugega dejanja zraven tistega, zaradi katerega je obtožen. Kajti akoravno je drugo dejanje po vsem različno od prvega, stojita vendar med soboj v takem razmerji, da drugo stopi na mesto prvega, da obeh dejanj poleg jeden drugega obtoženec kriv spoznan biti ne more. Ali jedno, ali drugo dejanje, — oba dejanja poleg jeden drugega pa ne. Če je taka razmera med obema dejanjema, tedaj je postopati po §. 262. in 320. k. pr. Prvotno dejanje se je samo v drugo dejanje pretvorilo, ne da bi novo dejanje, katero s prvim ni v nobeni zvezi, pristopilo. (Zato se v porotnih takih primerljajih stavi za drugo dejanje le eventualno vprašanje, za nova dejanja po §. 311. k. pr. pa se stavijo glavna vprašanja). Obtožba namreč zasleduje dejanje, katero je obtoženec v resnici storil. Kazenska pravda išče resnico. Obtožnica pravi, da je obtoženec človeka umoril, razprava kaže, da ga je nemara le ubil, ali samo mrtvega pokopal z znaki §. 214. k. z. Katero teh treh dejanj je obtoženec storil, je stvar dokaza, preganja se pa isto, katero je v resnici

učinil, negledé na to, kako je dejanje v obtožnici popisano in pravoslovno imenovano. V tem leži kazenskopravdna istost (identiteta) tacih dejanj. Zarad te istosti pa je postopati po §§. 262. oz. 320. k. pr. ne po §§. 263. in 321. k. pr.

Ko je dognano, ali so novo na dan prišle dejanske okolnosti smatrati samo kot predrugačenje prvotno zatoženega dejanja, ali pa zraven tega kot drugo kaznjivo dejanje, pokažejo se precej razlike v postopanju.

1. Ako se je samó prvotno dejanje predrugačilo, tedaj ima sodni dvor samo poslušati o tem stranki in razsoditi predlog o preložitvi, ako bi ga kedo stavil. Ni treba, da bi obtožitelj obtožbo na nove okolnosti raztegnil, niti ni položaj zanj ugodnejši, ako to stori; kajti §. 207. k. pr., ki pravi, da se ne more obtoženec dejanja kriv spoznati, na katero obtožba ni bila niti iz prva namerjena, niti v glavni razpravi raztegnena, se ozira na §. 263. in 321. k. pr., ko k prvotnemu dejanju pristopi še drugo dejanje. Tukaj pa se mora reči, da je obtožba bila že izprva namerjena na to novó, pri razpravi se pokazavše dejanje za slučaj, ko bi dokazovanje pokazalo, da ima stopiti na mesto v obtožnici imenovanega. Treba je samó, da stranki razodeneta svoje mnenje o tem predrugačenju.

Vsled tega more sodni dvor obtoženca oprostiti od zatožbe, glaseče se samó na to, da je zlato uro ukradel, pa obsoditi ga zavoljo prestopka §. 477. k. z., ker je sumljivo blago kupil, akoravno obtožitelj prvotne, samó na tatvino glaseče se obtožbe ni nič raztegnil, ali je celó nasprotoval obsodbi po §. 477. k. z. Narobe pa ima sodni dvor tudi pravico obtoženca obsoditi zavoljo hudodelstva tatvine, vzlic temu, da obtožitelj reče, da od zatožbe zavoljo hudodelstva odstopi in obtožbo le zavoljo prestopka po §. 477. k. z. vzdrži. Kajti s tem vendar preganja še vedno dejanje, katero je dalo prvotni obtožbi povod (samo da se mu je to dejanje prej zdelo drugače kot sedaj), — po kateri postavi pa je to kaznjivo, ima odločiti sodni dvor, ne obtožitelj! (Glej tudi kasac. dvora razs. br. 112).

A ne samo takrat, kadar se prvotno dejanje predrugači v manj kaznjivo, tudi takrat, kadar se predrugači v ostreje kaznjivo (da le ne pade pod porote §. 261. k. pr.) bode vsled načela, da obtožba preganja dejanje, katero je bilo v istini storjeno in da je na to dejanje že od kraja namerjena, smel sodni dvor obtoženca

ostreje kaznjivega dejanja krivega spoznati, akoravno bi obtožitelj obtožbe glaseče se samó na manj kaznjivo dejanje ne raztegnil na ostreje kaznjivo dejanje. N. pr. obtožba se glasi na hudodelstvo udeležbe pri tatvini, — glavna razprava pa kaže, da je obtoženec sam kradel. Ni treba, da bi obtožitelj obtožbo raztegnil, — sodni dvor ga sme brez raztegnitve hudodelstva tatvine krivega spoznati. Niti obtoženčevega privoljenja v to, da se precej sodi, ni treba. (Glej kasac. dvora razs. br. 85.)

Pred porotniki bode porotni sodni dvor tudi brez raztegnenja obtožbe glaseče se samó na hudodelstvo umora, brez obtožiteljevega predloga, da celó proti njegovemu predlogu smel in pod pogoji §. 320. k. z. moral staviti za glavnim vprašanjem o tem, ali je obtoženec kriv, da je človeka umoril, še eventualno vprašanje, ali je le kriv, da je tistega človeka z znaki §. 214. k. z. pokopal. Dalje, — ako bi obtožitelj rekel, da odstopi od obtožbe zaradi umora in obtožbo le zaradi pripomoči po §. 214. k. z. povzdigne, sodni dvor ne bode smel izpustiti glavnega vprašanja, je-li obtoženec kriv, da je človeka umoril, ter staviti samó glavno vprašanje po hudodelstvu §. 214. k. z. Kajti vzlic izjavi obtožiteljevi se vendar še vedno preganja tisto dejanje, katero je obtoženec res storil, — katero teh dejanj pa je tisto, o tem nima pravice soditi obtožitelj, ampak le porotniki, ki tudi v tem slučaju morejo spoznati, da je kriv umora. (Glej kasac. dvora razs. br. 3.) — Le kadar obtožitelj izjavi, da dejanja več ne preganja, mora obtoženec oprostjen biti.

Ako bi se pa pred porotniki predruožčilo zatoženo dejanje v huje kaznjivo, takrat se more zaradi ostreje kaznjivega dejanja le potem eventualno vprašanje staviti, ako obtoženec v to privoli. Sicer je postopati po 2. odd. §. 320. k. pr.

Vse to sledi iz kazenskopravne istosti takih dejanj.

V takih primerljajih toraj obtožiteljeva naloga ni, da bi obtožbo predruožčil, — njegova naloga je le, da nasvetuje sodnemu dvoru ali porotnikom, kako naj bi se po njegovem prepričanji sodilo ali vprašanje postavilo, — ali na te nasvete niso vezani niti sodni dvor, niti porotniki.

Iz kazenskopravne istosti takih dejanj pa dalje sledi, da zaradi novih dejanskih okoliščin, katere padejo pod §. 262. k. pr. ni nikdar treba obtožitelju pridržati pravice samostojnega preganjanja teh novih dejanj, — (v porotnih primerljajih pa po §. 320. k. pr.

le takrat, če bi se dejanje po novih okolnostih v ostreje kaznjivo dejanje predrugačilo in obtoženec privolitev odreče, ali če bi sicer zaradi potrebne korenitejšje priprave sodni dvor dotičnega eventualnega vprašanja precej postaviti ne mogel).

Pridržanje poznejše preganjanja ni pa samo nepotrebno, temveč tudi nedopustljivo in protizakonito (seveda razun ravno omenjenega primerljaja §. 320. od. 2. k. pr.). Kajti §§. 262. in 320. k. pr. ukazujeta sodnemu dvoru, da naj precej sodi o takih dejanjih, oziroma postavi eventualno vprašanje porotnikom, — ali pa zaradi potrebnih korenitejših priprav vso razpravo preloži. Ako tega ni storil in ako tudi porotniki eventualnega vprašanja niso zahtevali, izvira iz tega, da sodni dvor, oziroma porotniki niso našli, da bi nove dejanske stvari vstanovile kako drugačno kaznjivo dejanje, nego je tisto, od katerega zatožbe so obtoženca oprostili. Implicite se je tedaj tudi o novo na dan prišlih dejanskih okolnostih že sodilo.

Ako bi toraj sodni dvor vzlic temu obtožitelju pridržal pravico, obtoženca, ki je od obtožbe zaradi hudodelstva tatvine zlate ure oprosten, preganjati pozneje zaradi prestopka po §. 477. k. z.; ali obtoženca, ki je od obtožbe hudodelstva udeležbe pri tatvini oprosten, preganjati zavoljo hudodelstva tatvine (razume se z ozirom na isto dejanje); — ali ako bi ga obtožitelj hotel brez pridržanja pozneje preganjati zaradi istih dejanj — dalje, ako bi porotni sodni dvor pri obravnavi zaradi hudodelstva umora, katerega je bil obtoženec oprosten, ne bil stavil eventualnega vprašanja o hudodelstvu uboja ali o pripomoči §. 214. k. z. in bi bil obtožitelju pridržal pravico poznejega preganjanja zaradi tega hudodelstva ali pa tudi ne pridržal, — bi se od prvotne zatožbe oprosteni zatoženec pozneje nikakor ne mogel več obsoditi zaradi teh dejanj, ker ta so bila že jedenkrat predmet razprave po §§. 262. in 320. k. pr. Poznejša obsodilna rabsodba zaradi tacih dejanj bila bi po §§. 231. br. 9. oz. 344. br. 10. č. b. k. pr. nična, kajti okolnost, da so bila ta dejanja že jedenkrat predmet glavni razpravi, ne dopušča več preganjati jih. (Glej kasac. dvora rabs. br. 149.)

Protizakonito pridržanje poznejšega preganjanja pa obtožencu tudi ne more vzeti pravice poslužiti se v zakonu utemeljenih pravnih lekov zoper poznejšo rabsodbo, s katero bi bil nemara tistih dejanj kriv spoznan, ker tako pridržanje obtožencu v kvar

ne more v pravno moč stopiti, kajti v kazenski pravdi, katere formalnosti posebno obtoženca varujejo, ni nobenega določila za tako pravno moč.

Protizakonito pridržanje pa izvira iz tega, da se nove okolnosti, spadajoče pod §. 262. in 320. k. pr., zamenjujejo z onimi, ki spadajo pod §. 263. in 321. k. pr., kar mnogokrat stori, da se človek, ki je res kakšno kaznjivo dejanje storil, iz uzrokov postopnega prava ne more več kaznovati.

Samo ob sebi se umé, da imata §. 57. k. pr. in XX. poglavje k. pr. drugačne primerljaje v mislih.

2. Ako pa k prvotno zatoženemu dejanju pride še drugo dejanje je obtožiteljeva naloga, obtožbo na to drugo dejanje raztegniti in za slučaj, da bi iz uzrokov §. 263. in 321. k. pr. sodni dvor ne mogel precej o drugem dejanji soditi, oziroma postaviti na to dejanje glasečega se glavnega vprašanja porotnikom, zahtevati, da se mu pridrži samostalno preganjanje zaradi novega dejanja. Ako obtožbe ne raztegne na novo dejanje, tedaj se ne sme o njem soditi po zabrani §§. 2. od. 1., 267., 281. br. 8. in 344. br. 6. in 7. k. pr., kajti to je samostojno dejanje, ki ni bilo podlaga obtožnici. Brez pridržanja samostalnega preganjanja pa tako preganjanje po izrečenem določilu §. 263. k. pr., na katerega se §. 321. k. pr. sklicuje, ni več dopustljivo. Ako bi se zatoženec zavoljo novega dejanja pozneje vzlic temu, da se pravica preganjanja ni pridržala, obsodil, bila bi ta sodba po §. 281. br. 9. oz. 344. br. 10. č. b in c k. pr. nična, ker je bilo dejanje že jedenkrat predmet glavni razpravi in ker k zakonitosti obtožbe manjka v takih primerljajih potrebnega pridržanja poznejega preganjanja.

Ako bi obtožitelj pri glavni razpravi, povzdignivši obtožbo zaradi novega dejanja, — odstopil od zatožbe zavoljo v obtožnici navedenega dejanja, bi sodni dvor moral oprostiti obtoženca od prvotne zatožbe, a mogel ga obsoditi zavoljo novo zatoženega dejanja. Porotni sodni dvor pa bi po obtožiteljevem odstopu od prvotne zatožbe moral brez vprašanja porotnikom obtoženca oprostiti in obtožitelju na zahtevanje poznejše samostalno preganjanje novega dejanja pridržati.

Vse to sledi iz okolnosti, da je novo dejanje samostojno, — neodvisno od tistega, ki je predmet obtožbi.

Zato je v teh primerljajih postaviti glavno vprašanje porotnikom o novem dejanji, a v primerljajih §§. 262. in 320. k. pr. le eventualno vprašanje.

Privoljenje obtoženčevu, da se novo dejanje precej obsodi, je vselej potrebno, kadar bi ga obsojenega zavoljo tega dejanja zadela kazenska postava ostrejša od one, katero bi bilo uporabiti na kaznjivo dejanje, omenjeno v obtožnici.

Po §. 320. od. 2. k. pr. mora se predlog, da se obtožitelju preganjanje za novo dejanje pridrži, postaviti zadnji čas pred začetkom posvetovanja porotnikov. Isto mora veljati, ker ni drugače določeno, v primerljajih §. 321. k. pr., kajti po izreku porotnikov bilo bi zato prepozno, ker ta izrek že končno odloči, katerih dejanj se je obtoženec zakrivil, katerih ne. Za to tudi govori, da se §. 321. k. pr. sklicuje na §. 263. k. pr. vsled katerega se mora ta predlog pred razsodbo postaviti, kajti izrek porotnikov jeden in sicer glavni del razsodbe, t. j. krivdo že odloči. (Glej kasac. dvora razs. 149). — —c.

Prednost zastavne pravice hišnih posestnikov na pohišje najemnikov za najemščino pred starejšimi zastavnimi pravicami drugih upnikov.

Za iztrjatev svote gotovega denarja je *A* na podlagi razsodbe okrajne sodnije v *Lj.* prosil za eksekutivno rubež in cenitev premakljivega premoženja, posebno pohišja toženca *B*; ta eksekucija se je dovolila in rubež s popisom pohišja se je izvršila še za časa, ko se toženec *B* še ni bil preselil v hišo *g. C*.

Pozneje se je preselil *A* v hišo *g. C*, kamor se je tudi preneslo v eksekuciji popisano pohišje.

Še le potem, ko je *B* že dalje časa stanoval v hiši *g. C*, je tožitelj *A* začel nadaljevati eksekucijo proti tožencu *B*, ter je prosil za eksekutivno dražbo popisane pohišja toženčevega, ktera se je tudi dovolila.

Za tega časa je pa tudi novi najemodajalec *C* vložil tožbo proti najemniku *B* za plačilo najemščine in prošnjo za popis pohišja, prinesenega v najeto stanovanje. Vsled prošnje se je popis dovolil in izvršil, in popisale so se — brez male izjeme, na

ktero se tukaj ne bo gledalo — ravno iste premakljine, ktere je že preje popisal sodnijski sluga za trjatev tožitelja *A*.

Sodnije razsodba je prisodila najemodajalcu *g. C* po tožbi trjano najemščino.

Kmalo potem se je pohišje *g. B*, zarubljeno za tožitelja *A* in *C*, v eksekutivni dražbi prodalo.

Pri obravnavi za razdelitev dražbininega kupa je nastalo vprašanje, ktera zastavna pravica ima prednost, ali ona eksekucije vodnika *A*, ali ona najemodajalca *C*.

Lj. okrajna sodnija je z odlokom od 5. maja 1880, št. 8321 prisodila prednost najemodajalcu *C*, ter je svoj odlok s tem motivirala, da *C* ob času, ko je eksekutu *B* dal v svojej hiši stanovanje v najem, ni vedel, da je pohišje najemnika *B* že eksekut. zastavljeno za trjatev *g. A*.

Zoper ta odlok se eksekucije vodnik *A* pritoži, ali nadsodnija je z odločbo od 7. julija 1880, št. 7484 odlok prve sodnije iz njenih razlogov potrdila.

Po dvornem dekr. od 10. aprila 1837, št. 189 zastavna pravica najemodajalca na pohišje najemnika stopi v moč za časa, ko se je pohišje ali sploh premakljivo blago prineslo v najeto stanovanje, ter ima prednost pred vsemi zastavnimi pravicami, ki bi jih drugi upniki še le po onem času pridobili.

Ako bi se samo na besede tega dvor. dekreta gledalo, kar večina praktičnih pravnikov in tudi avstr. razlagateljev prava dela, bi se zdeli gori navedeni razsodbi nepravilni, pa vendar menda nista.

Tožitelj *A* v gornji priliki je sicer prej pridobil zastavno pravico, kakor najemodajalec *C*, in ako bi se samo na čas gledalo, gotovo bi zastavna pravica onega imela vso in nedvomljivo prednost.

Gledati treba pa je tudi na različne druge ukaze obč. drž. z. in obč. sodn. reda.

V §. 342. obč. sod. reda je sicer izrečeno, da tožitelj ali eksek. vodnik pridobi pravo zastavno pravico na premakljina eksekuta se samim popisom, pa že v §. 343. t., kterege se od svojega sprednika ločiti ne sme, naročuje postava, kako naj (soll) sodnijski poslanec rubež izvrši. Samo tedaj, ako bi tožitelj nič drugega ne zahteval, se smejo popisane stvari tožencu ali eksekutu v varstvo in porabo prepustiti.

Po §§. 342. in 343. obč. sodn. reda je tožitelju dano na izbero, ali hoče svojo zastavno pravico dobro zavarovati s tem, da zarubljene premakljine eksekutu vzame in tretjemu v varstvo da, ali pa jih vsaj nekoliko, t. j. simbolično varstvu eksekuta odtegne, ako prosi, da se zapečatijo in še le tako zaznamovane pri eksekutu puste, ali pa da se popisane premakljine popolnoma samo varstvu in veri eksekuta prepusté.

Ako se sledno zgodi, kakor po navadi, eksekut popisane reči — na kazenski zakon se tukaj ne more gledati, ampak samo na državljanskopravne nasledke — lahko proda in še gotovejši — quod minus — lahko zastavi.

Eksekucije vodnik, ki popisane reči prepusti varstvu in porabi eksekuta je za nasledke sam odgovoren (§. 452. obč. drž. z.).

Ako tedaj eksekut samo popisane, pa mu v varstvo prepuščene premakljine tretjemu zastavi in izroči, pridobi ta, posebno pa, ako ne vé, da so te reči že drugemu zastavljene, veljavno zastavno pravico, in sicer na podlagi §§. 452, 451, 426 in 430. o. drž. zakona.

Ako more drugi kupec pridobiti lastninsko pravico, če mu je bila premakljina izročena, proti prejšnemu kupcu, kateri je bil premakljino v varstvu prodajalca pustil, bo gotovo tudi človek, kateremu se je premakljiva stvar zastavila in izročila, pridobil boljše zastavno pravico, kakor oni, kateremu sé je tista stvar tudi zastavila, pa ne izročila.

V enakem slučaju je najemodajalec nasproti tožitelju resp. eksekucije vodniku, in ako najemodajalec o prejšnem popisu na korist eksekucije vodnika ne vé, se mu bo morala priznati prednost njegove zastavne pravice, ker so mu bile reči vsaj simbolično izročene s tem, da so bile v njegovo hišo pripeljane.

Sme se celo reči, da pristoji ta prednost najemodalcu tudi takrat, če je on, ko se je pohišje najemnika v njegovo hišo privedlo, dobro vedel, da je že za družega upnika eksekutivno popisano.

Tožitelj, ki popisane reči prepušča varstvu toženca, tudi dobro vé, da se zna zgoditi, da bo toženec v drugo hišo preselil se in tam najemodalca pohišje za najemščino zastavil in vsaj simbolično izročil.

Zakon daje tožitelju pravico temu v okom priti, ter mu dovoljuje, da popisane premakljine iz varstva eksekuta odvzame in

na svoje stroške drugam shrani. Ako pa tožitelj tožencu zaupa, ali pa se stroškov drugotne shrambe boji, se mu gotovo ne godi krivica, ako se iz dražbenega kupa naj preje dolg toženca za najemščino, t. j. za shrambo pohišja, poravna in tedaj zastavni pravici najemodajalca prednost prisodi.

V gornjih razsodbah tedaj menda samo to ni popolnoma opravičeno, da se je najemodajalcu prisodila prednost le zavoljo tega, ker on ni vedel, da je bilo pohišje najemnika že popreje za drugega upnika eksekutivno popisano.

Zastavna pravica za najemščino ima tedaj brez ozira na to, ali so prejšne rubeži najemodajalcu bile znane ali ne, prednost pred vsemi drugimi, tudi starejšimi zastavami, se vé, da samo gledé na *in vecta et illata*.

Dvorni dekret od 10. aprila 1837, št. 189 temu ne nasprotuje.

Tam sploh ni izrečeno, da bi zastavna pravica najemodajalca ne bila močnejša od starejših, ako so okoliščine take, kakoršne sem tukaj imel pred očmi, t. j. ako je prejšni upnik pustil zastavljene premakljine v varstvu dolžnikovem.

Ako se pogleda še na dvorni dekret od 3. maja 1819, št. 1621, tedaj se večkrat navedenemu, poznejšemu dekretu od 10. aprila 1837, št. 189 ne more primerjati družega pomena, nego da določuje, da zastavna pravica za najemščino ne stopi v moč še le, ko se pohišje za najemščino popiše, ampak že za časa, ko se je pohišje v najeto stanovanje preneslo.

To se mi zdi važno v vprašanji, ali se najemodajalec sme vpreti, da se v njegovo hišo vpeljana pohišje brez njegovega dovoljenja ne sme izpeljati (§ 1101. obč. drž. z. in dvorni dekr. od 25. jan. 1824, št. 1921). O tem in še o nekaterih drugih vprašanjih zadevajajočih zastavne pravice najemodajalcev bom morebiti v enem prihodnjih zvezkov svoje misli priobčil, in tam tudi ljubljanski mestni zbor in deželne oblasti prosil, naj se že vendar enkrat nenormalni termini za odpoved stanovanj v našem mestu odpravijo.

Dr. — c.

Motenje v mirni posesti.

(Najvišega sodnijskega dvora dunajskega določba od 13. julija 1880, št. 8114, s katero se je po nadsodnijski odločbi od 26. maja 1880, št. 5767, odstraneni, idrijske okrajne sodnije odlok od 17. marca 1880, št. 960, potrdil.)

Na nekdanjem šolskem, sedaj semenjskem trgu v Idriji je pustilo rudarsko vodstvo pred mnogo leti vodnjak izkopati. L. 1861 je L. U., c. k. rudarski uradnik in mestni svetovalec, v distanci $2\frac{1}{2}$ do 3. metrov štiri lípova drvesca krog vodnjaka nasadil. Pri vodnjakovih stopnicah napravile so se s časom jame, občni varnosti, posebno v zimi, nevarne. Dvoje omenjenih lip pa je očitvidno v rasti zastajalo.

Srenjski predstojnik V. T. in prvi srenjski svetovalec L. U. sta toraj z najemniki pri teh dveh drevescih koreninsko prst odkopala ter z njo jame pri vodnjaških stopnicah zasula. Korenine bolnih drevesec pa so se s privoženo, zdravo prstjo založile. Rudarski erar, zastopan po c. kr. finančni prokuraturi v Ljubljani, ju je tožil zavoljo motenja v posesti. V tožbi se je stavil sledeči petit: Slavna sodnija naj po dokončani obravnavi in possessorio summarissimo razsodi: C. kr. rudarski erar je v faktični posesti na starem semenjskem trgu v Idriji (kat. parc. št. 1512) ležečega vodnjaka z vsemi k temu vodnjaku spadajočimi nasadi in vodotoki. Gospoda V. T. in L. U. sta to posest motila s tem, da sta dne 26., 27. in 28. t. l. po najetih delavcih pri dveh tik vodnjaka stoječih lipah okrožne jarke izkopati ukazala, z izkopano prstjo jame pri vodnjaških stopnicah zasuti, ostali materijal odpeljati, in jarke krog lipovih dreves z dovoženo zemljo zametati pustila; tožena sta toraj za svojo osobo, kakor tudi za idrijsko mestno srenjo, katero zastopata, obsojena, da ne smeta omenjene posesti pod eksekucijo in kaznijo nikdar več motiti. Rzsodba letá pa naj ne škoduje mestnemu prebivalstvu, kar se tiče dohoda k vodnjaku in rabe vode njegove. Cum expensis.

C. kr. okrajna sodnija v Idriji je potem V. T. in L. U., pa tudi po njih zastopano mestno srenjo idrijsko, z odlokom od 17. marca 1880, št. 960, obsodila, ter tožena kalenja v mirni posesti kriva spoznala. C. kr. nadsodnija graška je z odločbo od 26. maja 1880

št. 5767, rudarskega erara tožbo odbila, ter prvega sodnika odlok odstranila. Ali najviši sodnijski dvor dunajski je z določbo od 13. julija 1880, št. 8114, prvega sodnika odlok potrdil, ter nadsodnijsko odločbo odstranil.

Iz razlogov prvega sodnika. Prepir se suče jedino le krog vodnjaka na nekdanjem šolskem trgu, in krog lip, pri tem vodnjaku stoječih. Pripoznano je, da je montanični erar vodnjak izkopati dal in pripoznano, da je on tudi vodotok na omenjenem trgu napravil in do sedaj popravljaj. Priče so dokazale, da je erar skoraj vsako leto, posebno pa meseca januarja in junija 1877, potem tudi meseca junija 1878 pri tem vodotoku lesene, slabe cevi z novimi dobrimi zamenjati ukazal, in dokazale, da je erar pri vodnjaku tudi stopnice popravljaj. Vsa ta dela pa je rudarsko vodstvo opravljaj na lastno roko in se srenja za dovoljenje nikdar prosila ni.

Dokazano je, da so tožečega erara delavci pri vodnjaku stoječe lipe nasadili, in da je toženi L. U. če si je pri nasajenji kaj opraviti dal, to storil le kot c. k. rudarski uradnik. Zavoljo tega tudi ni govorice, da bi bil L. U. lipe idrijskemu mestu darovati smel, kakor se je v ugovoru trdilo. On ni bil nikdar v posesti že mnogo omenjenih lip, ki so pri vsem tem z vodnjakom še v tako tesni zvezi, da se morajo njegova (vodnjakova) pritiklina (Zugehör) imenovati (§. 294. 295, o. d. z.). Vsled tega bi se daritev, ako bi tudi dokazana bila, nikdar v obzir jemati ne mogla, ker ni istih pogojev, ki so predpisani v XVIII. poglavji družega oddelka o. d. zakona.

Ker pa V. T. in L. U. v tožbi montaničnega erara navedenega doprinešenja ne tajita, in ker obstaneta, da sta dejanje svoje doprinesla kot zastopnika idrijskega mesta, tako je njujni ugovor nekompetence popolnoma neopravičen in se mora tem bolj zaverniti, ker dolžnost javna pota in trge oskrbovati, mesta nikakor ne pooblastuje, da bi smelo montaničnemu eraru pristoječe privatne pravice do omenjenega vodnjaka kratiti, ali se pa celo posesti do lipovih dreves, krog vodnjaka stoječih, lastiti. Ta drevesa s šolskim trgov, kot javnim prostorom, ničesar opraviti nemajo; in če sti dve lipi v rasti zastajali, tako iz tega mestnemu zastopništvu ni nastala dolžnost, privatno premoženje v svoje dispozicije potegniti.

Toženi L. U. ugovarja, da je lipe gosenc in družega mrčesa trebil. Ali s tem ni mogel posesti doseči, ker tako dejanje ni bilo

ničesa drugega kot „actus mere facultatis“. Da je pa ravno isti toženi deblom zemljo rahljjal, ter jim v suši vode prilival, se dokazati ni moglo.

Na daljne ugovore, da je lekarničar I. V. po dovoljenji mestnega zastopa cvetje pri lipah trgati smel, in da se je mestnemu čuvaju naložilo, da naj pazi na lipe, se ni moglo obzir jemati, ker bi iz dovoljenja lekarničarju danega in iz ukaza, mestnemu čuvaju naloženega, posest le tedaj izviral, če bi dokazano bilo, da se je to zgodilo z vednostjo c. k. rudarske direkcije.

Montanični erar je torej v tem slučaju jedini in zadnji faktični posestnik. Po §. 339. o. d. z. se je morala njegova posest sodnijsko braniti, in njegova v pravem času vložena tožba uslišati.

Iz nadsodnijskih razlogov. Že prvi sodnik je po pravici povdarjal, da je faktična posest montaničnega erara do vodnjaka na nekdanjem šolskem trgu v Idriji in do lipovih dreves krog vodnjaka stoječih, dokazana, in da spada predstoječi prepir v sodnijsko kompetenco. Ali ker sta tožena trdila, da sta koreninsko prst samo iz namena, drevesoma rast pospešiti, odstranila, in da sta jame pri vodnjaških stopnicah samo zavoljo javne varnosti in snažnosti zasula, ker je sodnijski ogled dokazal, da je dvoje dreves v istini v rasti zastalo; in ker erar ni dokazal, da se je za gojenje omenjenih lip sploh kaj menil, se v dejanji toženih ne kaže niti kratenje, niti prilastovanje faktične posesti, montaničnemu eraru do vodnjaka in lip pristoječe, tako da se z obzirom na §. 339. o. d. z. in §. 2. cesarske naredbe od 27. oktobra 1849, št. 12., drž. zakonika v predstojećem slučaju o motenji v mirni posesti govoriti ne more.

Iz razlogov najvišega sodnijskega dvora. Ker je faktična posest montaničnega erara do vodnjaka in do lip krog vodnjaka nasajenih, dokazana; ker sta tožena svoje dejanje brez dovoljenja posestnika izvršila; ker je nujno dejanje meje občini pristoječih opravil prekoračilo, ter tako v pravno sfero faktičnega posestnika seglo, in ker je to dejanje tedaj brez dvombe tožnikovo mirno posest motilo, bila je tožba montaničnega erara opravičena, tako da se je prvega sodnika odlok moral potrditi.

Sokrivda pri poboji.

(§§. 5, 140. kaz. zak.)

Dne 26. aprila 1875, je bil na Gr. semenj, na katerega sta prišla tudi fanta iz G., France Žg. in Z. Ko sta proti šestem zvečer iz gostilnice stopila, napadla sta ju brata Tone in Janez O. iz Gr., ter ju brez vsakega povoda provocirala. Napadena se nista hotela podati v pretep. Ali napadnika sta vse jedno priskočila k bližnji ograji, da bi si iztrgala ondi ogradnico. Videla ju je pri tem sedemdeset let stara zasebnica Mica St. Letá je zgoraj omenjenega Žg. sovražila zavoljo tega, ker je bil nekdanj pred sodnijo pričal proti njenemu sinu.

Mica St., videč, da iščeta Tone in Janez O. pri ograji za napad pripravnega orožja, ju je podražila še bolj, ter jima zaklicala: Ali jih ne bote G-tincev! Ker pa sta ji brata odgovorila, da nimata ničesar v roke vzeti, prinesla je jima dolg oklešček. Anton O. ga je poskusil na dvojce prelomiti, ter je vdaril z njim po plotu. Ali pri tem se je omenjeni oklešček razletel na več koscev.

Mica St. hitela je potem z bratoma v hlev, ter je dala vsakemu gnojne vile. Pri tem pa ju je ves čas hujskala, da naj se le v pretep podasta, in da naj posebno Žg. dobro pretepeta.

Brata sta odhitela potem zopet na cesto. Anton O. je dotekel najprej Z., ter ga hotel z vilami udariti po glavi. Z. pa se je ognil udarcu, tako da ni bil zadet na glavo, temuč samo na levo ramo. Med tem pa se je bil tudi Janez O. sprijel z Žg., pa ni mogel veliko opraviti. Brat njegov, popustivši Z., mu je priteknel na pomoč, ter je z vilami Žg. s tako močjo na levo sence udaril, da je letá takoj brez zavesten zgrudil se na zemljo. Žg. je na prijeti rani dne 2. maja 1875, tudi umerl.

Vsled obtožbe, po državnem pravništvu vložene, je porotna sodnija v Ljubljani Antona O. poboja, doprinešenega nad Žg. in težke telesne poškodbe, izvršene nad Z. v zmislu §§. 140. in 431. kaz. zak. krivega spoznala, ter ob jednom zavoljo sokrivde pri poboji obsodila tudi Mico St. (§§. 5. in 140. kaz. zak.)

Mica St. vložila je proti obsodbi pritožbo ničnosti, oprto na § 344., št. 10. a, kaz. proc. reda. V ti svoji pritožbi se je sklicevala na to, da ni dokazano, da bi bila v resnici hujskala brata

O. in da so prič izpovedbe v tem obziru med sabo v nasprotji. Če bi bila bratoma tudi zaklicala: le udarite ga, bi ju vendar s temi besedami ne bila pozvala k določenemu hudodelstvu, ali celo k poboju. Zakon sploh ne pozna sokrivde pri poboju, ker se po §. 5. kaz. zak. o sokrivdi le tedaj govoriti sme, če se je čisto določeno zločinstvo s hudobnim namenom provzročilo, ali podpiralo. Pri izvršitvi poboja pa ni govorice niti o nameravanem hujskanji niti o zavestni pripomočbi.

Pri javni, dne 1. aprila 1876 pred kasacijskim dvorom vršeči se obravnavi je generalni prokurator Dr. pl. Liszt pobijal pritožbo ničnosti, ter govoril med drugim tudi sledeče :

„Gospod zagovornik je trdil, da pri sedajnih avstrijskih kazenskih zakonih sokrivda pri poboju ni mogoča, in da se je toraj vsled obsodbe Mice St. žalil zakon. Že same besede §. 5. kaz. zak. pobijajo to trditev. Po teh besedah je vsakdo, ki zločinstvo z namenom provzroči, z zavestno pripravo sredstev pospeši, ki pomaga, in k izpeljavi pripomore, kriv ravno istega hudodelstva, katero je doprinesel neposredni zločilnik. Hujskač in pomagač doprineseta ravno isti hudobni čin, kot neposredni hudodelnik. Kdor družega pozove k hudodelstvu, hoče in namerava to hudodelstvo; on tega hudodelstva sicer ne doprinese osobno, pa ga po zločinci pokliče v existenco. Po pravici pravi toraj Geyer: Hujskač je posredni zločinec, ki doprinese hudodelstvo po drugi osobi. Zločinec je svojo doprinešeno hudobijo hotel doprinesiti, zatoraj šteje se mu v krivdo. Neuradnik, ki zapelje uradnika k zlorabi uradne oblasti, in ptujec, ki je sina pozval, da naj rodnega očeta telesno poškodje, provzročila sta z namenom hudodelstvo, katero je potem doprinešeno bilo po neposrednem zločinci. Vsled §. 5. k. zak. sokriva sta oba, prvi hudodelstva v § 101. k. z. omenjenega, drugi pa onega v § 153. k. z. navedenega. Ker hujskač hudobno dejanje hoče, ter ga po zločinci izpelje, šteti se mu mora v krivdo to dejanje z vsemi okoliščinami in nasledki, kateri so pri naravnem izteku stvari z doprinešenjem hudodelstva v zvezi bili, in katerih hujskač izrečno izvzel ni bil.

Kdor je družega nahujskal, da je izruval šine pri železnici, obtežiti se mora tudi s poškodovanjem, katero je zadelo osebo ali imetje in katero se neposrednemu zlodelniku v krivdo nalaga. Gospod, ki ukaže služabniku, da naj koga telesno poškodje, odgo-

voren je tudi za težko telesno poškodovanje in tudi za pobitje, katero je vsled njegovega ukaza doprinešeno bilo.

Oba (to je isti, ki je ukazal poškodovati železnico in isti, ki je nahujskal svojega služabnika) sta bila duševna provzročevalca hudobnega dejanja; oba sta to dejanje hotela, brez da sta zločincu stavila meje, v katerih da naj se hudodelstvo doprinese; obema se toraj hudobno dejanje šteje v krivdo in sicer v tistem (objektivnem) obsegu, s katerim ga je doprinesel hudodelnik. Trditev, da pri hudodelstvu poboja sokrivda ni mogoča, utemeljuje se navadno takole: „Vsaki hujskač namerava zlo (übel) s hudodelstvom zvezano; zlo iz poboja izvirajoče pa se ne sme nameravati. Ta sklep izhaja iz napačne premise. Ni istina, da mora hujskač vedno nameravati zlo, ki je s hudodelstvom zvezano. Pri hudodelstvih, katerih hudobni vspeh ne sme biti nameravan, ne sme niti hujskača, niti zločilnika namera na ta hudobni uspeh obrnena biti. Če je namreč isti hudobni vspeh nameravan bil, potem ima doprinešeno hudodelstvo drugo ime. — Pri poboju tirja zakon jedino le „sovražno namero“, „namera smrti ali pobitja“ pa je absolutno izključena. Pri vsem tem pa mora poškodovani umreti, če naj je govorica o poboju. Ker pobijalec svoje dejanje samo iz „sovražne namere“ doprinese, tako zadostuje k sokrivdi pri poboju že to, da je hujskač hotel, da naj neposredni zločinec svoje dejanje doprinese iz „sovražne namere“. Pri tacih hudodelstvih, katera so deloma doloznega, deloma kulpoznega značaja, hujskač toraj ne namerava zlá s hudodelstvom zvezanega, njegova namera je obrnena jedino le na to, da se „dolus“, k hudodelstvu potreben, z dejanjem združi in oziroma, da se z njim dejanje doprinese.

Da je pa mogoče, koga nahujskati, da naj družega iz „sovražne namere“ napade, in dejanje doprinese, s katerim se lahko provzroči smert napadenega, o tem se pač dvomiti ne da. Kar velja o hujskaču, to velja tudi o pomagaču, ker tudi ta hoče in podpira hudodelsto, neposrednega zločina. Sokrivda pri poboju je tedaj mogoča.

Zagovornik je v svojem govoru tudi trdil, da podpirajo njegovo mnenje, da je namreč vsled pojma, ki ga stavi zakon o poboju, sokrivda pri tem hudodelstvu nemogoča, tudi naši pravni učenjaki, in da o ti stvari še celo visoki kasacijski dvor dosedaj ni izrekel

principijelne določbe. Niti jedno, niti drugo ni istina. Že Hye (das österr. Strafgesetz, I. zvez. 1855.) je pri razpravi o §. 5. današnje vprašanje preiskoval tehtno in na vse strani, ter dospel do sklepa, ki ga danes zagovarja generalna prokuratura. Navedli bi se lahko tudi Herbst in drugi. Kar pa se tiče visokega kasacijskega dvora, berem v določbi od 11. decembra 1851, št. 10093 sledeče: „Kdor je koga družega nahujskal iz sovražnega namena, da naj pretepe tretjo osebo, mora se v zmislu § 5. imenovati sokrivnika nahujskane druge osebe, ter mora zagovarjati nasledek svojega hujskanja, in to tudi tedaj, če je bil ta nasledek pobitje napadenega; ker hujskač ima ravno isti sovražni namen kot neposredni zločin, namena pobitja pa nema ne jeden, ne drugi.“ Ti stavki so jasni. Ali da se povernem k današnjemu slučaju, menim, da je imela Mica St. brez dvombe namen, da naj Tone O. gnojne vile v sovražni nameri porabi proti Žg., da naj ga z njimi pretepe. Iz tega, da je brata O. večkrat pohujskala, in ju oborožila z gnojnimi vilami, razvidi se lahko, kake volje je bila. Žg-jevo pobitje se je tudi lahko pričakovalo že pred pretepom. Kakor nas skušnja uči, sledi na kmetih iz preteпов med sovražnimi fanti navadno težko telesno poškodovanje, ali pa pobitje. Generalna prokuratura zastopa tedaj mnenje, da se mora zaverniti pritožba ničnosti.“ —

C. kr. kasacijski dvor je določil: Pritožba ničnosti, po Mici St. proti razsodbi c. kr. porotnega dvora v Ljubljani od 23. oktobra 1875, št. 11066, vložena, zavrne se v zmislu §§. 288. in 346. k. pr. reda; pritožnica pa se obsodi, da mora povrniti slučajne stroške kasacijske obravnave.

Iz razlogov.

— — — — Izgovarjanje Mice St., da pri hujskanji bratov O. ni nameravala hudodelnega atentata, in posebno tudi ne poboja, se ni moglo v ozir jemati, ker je vsled izreka porotnikov dokazano, da je Tone O. Franca Žg. napadel s hudobnim namenom, ter ga z gnojnimi vilami udaril po levem senci tako močno, da je na prejeti rani umerl. Tudi je dokazano, da je Mica St. Toneta O. k napadu pozvala, ter mu izročila, da je lahekješe svoj čin izpeljal, omenjene gnojne vile. Te po izreku porotnikov dokazane dejanstva obsegajo vse zakonite znake, ki so potrebni, da se Mici St. doprinešeni poboj šteje v sokrivdo. Zatožena pa je tudi dobro vedela,

da sta se brata O. istega večera vina prenapila in da sta sovražila Franca Žg. Morala je tedaj vedeti, da se bode vsled njenega hujskanja in izročitve nevarnega orožja prej kot ne doprineslo grozno dejanje. Druge, direktne namere pa ni treba; in če je zatožena nameravala pobitje Žg., potem se ni samo poboja sokrivo storila, timveč doprinesla je še kaznjivejši hudodelstvo.

Trditev pritožbe, da pri poboju ni mogoče govoriti o nameravanem provzročeni in o zavestni pripomoči, ker je pri poboju na pobitje obnreni namen izključen, izvira iz tega, da se je popolno prezrlo, da je pri pobojih hudobno dejanje, katero se je provzročilo, ali pospešilo, jedino le sovražni napad, katerega smrtonosni vspeh ne sme nameravan biti niti po hujskači in pomočniku, niti po neposrednem zločinci. — — —

Forum contractus in dokaz njegov.

(Odločba višje sodnije graške od 10. novembra 1880, št. 11824, po kateri se je potrdila razsodba okrajne sodnije v Ribnici od 20. avgusta 1880, št. 4374.)

J. L. iz G., okraja ribniškega, je pred c. kr. okrajno sodnijo v Ribnici na tožni poti pozval M. P. iz D., okraja metliškega, da naj mu poplača posojila 100 gld. c. s. c.

Pristojnost (kompetenco) sodnije ribniške je opravičeval s tem, da je toženi pri prejemi posojila govoril sledeče besede: Čez štirinajst dni bom, ali po pošti sam poslal, ali bom pa sam prišel, ali bo pa moj sin sam prinesel plačilo.

Toženi je pobijal kompetenco sodnije v Ribnici, ter se izgovarjal tudi s tem, da je posojilo sicer njemu v roke ali za tretjo osebo odšteto bilo.

C. kr. okr. sodnija v Ribnici je z razsodbo od 20. avgusta 1880, št. 4374, tožnika zavoljo nepristojnosti takoj in brez dopuščenja kakega dokaza odbila. To razsodbo je višja sodnija z odločbo od 10. novembra 1880, št. 11824, iz prvosodnijskih razlogov popolnoma potrdila. Ker se je sumarično obravnavalo, moral se je tožnik podvreči, brez da je najvišji sodnik o stvari govoril. — Razlogi prvega sodnika. Toženi, ki ima svoj domicil v metliškem okraju pobija kompetenco te sodnije. V zmislu § 43. jurisdikcijske norme je toraj tožnik zavezan, da dokaže dejanja, iz katerih

bi izvirala na pogodbo se opirajoča pristojnost te sodnije. Njegovi v tem obziru ponudeni dokazi pa ne zadostujejo. Toženemu v dokaz kompetence naložena glavna prisega bi namreč prehitela meritalno razsodbo, ker bi se morala dopustiti o besedah: čez štirinajst dni bom, ali po pošti sam poslal, ali bom pa sam prišel, ali bo pa moj sin sam prinesel plačilo.

Če je naprimer toženi posojilo v istini zasé, in ne za družega, kakor sicer trdi, prejel, vendar pa povrnitve loco G. ni obljubil, bi omenjene glavne prisega z dobro vestjo nikdar odložiti ne mogel, ker bi iste besede v prisežni formuli, katere se tičejo sodnijske kompetence pač s prisego zanikati smel, nikdar pa ne istih, katere izključljivo njega samega kot dolžnika imenujejo.

Razločitev momentov, ki bi opravičevali tukajšno kompetenco, od onih, ki obsegajo priznanje dolga, v omenjenih besedah ni mogoča. Drugača sestava prisežne formule pa ni dopuščena, ker je tožnik pristojnost te sodnije jedino le z zgorejšnimi besedami opravičeval.

Toženi, ki je glavno prisego v konečnem svojem odgovoru sprejel, moral bi se v zmislu §. 36. sum. postopanja k ti prisegi obsoditi. Ali prišel bi s svojo vestjo v težko zadrego in če bi ne prisegel bi iz tega še ne sledilo, da je ta sodnija kompetentna. Tudi potem bi se še vedno lahko pripetilo, da bi v glavni stvari sodbo govoril nekopotentni sodnik. —

Vknjižba servitut in realnih bremen.

(K §. 12. zakona od 25. julija 1871, št. 95. držav. zakonika.)

(Najvišega sodnijskega dvora dunajskega določba od 23. septembra 1880, št. 10799, s katero se je nadsodnijska odločba od 26. maja 1880, št. 5969, po katerej je bil odlok okrajne radoljške sodnije od 23. svečana 1880, št. 926. odstranjen, potrdila.)

Okrajna radoljška sodnija je z odlokom od 23. svečana 1880, št. 926. vknjižbo zastavne pravice na korist komanditni družbi „Chemische Fabrik Goldschmieden Loewig & Comp.“ pri Jurij Odarjevem posestvu pod rekt. št. 988. zemljiščnih knjig graščine radoljške (ad Herrschaft Radmannsdorf) dovolila in izvršila.

Ta vknjižba zastavne pravice se je dovolila v varstvo „stvarne ali rečne pravice“ do neomejenega kopanja in prostega pridobivanja vseh, kakor koli imenovanih ilovic in drugih koristnih mineralov, nahajajočih se v Jurij Odarjevih zemljiščih; katero „stvarno ali rečno pravico“ si je omenjena komanditna družba kot pravna naslednica po Edvardu Loewig-u na podlagi kupnega pisma od 4. julija 1869 in izjave od 27. prosinca 1880 prisvojevala.

Opiraje se na zapoved §. 96. zemljišnokjižnega zakona, ki zemljišnokjižnega sodnika tesno na prošnjo, po stranki izrečeno, navezuje; opiraje se na to, da se je v tem slučaju odločno za vknjižbo brezpogojne zastavne pravice v varnost „stvarne ali rečne pravice“ prosilo; in opiraje se na §. 14. že omenjenega zakona, vsled katerega se zastavna pravica samo v varnost s številkami določenega zneska vknjižiti sme, je visoka c. kr. nadsodnija v Gradci odlok prvega sodnika pokončala, ter z odločbo od 26. maja 1880, št. 5969, prošnjo komanditne družbe „Chemische Fabrik Goldschmieden Loewig & Comp.“ odbila.

Visoki c. kr. najviši dvor dunajski je potem iz razlogov drugega sodnika nadsodnijsko odločbo s svojo določbo od 23. septembra 1880, št. 10799, potrdil. —

Meja sodnikove oblasti v oficijoznem postopanju.

(K §. 7. cesarskega patenta od 9. avgusta 1854, št. 218, derž. zakonika.)

(Odločba nadsodnije graške od 21. avgusta 1879, št. 8074, po kateri se je odlok okrajne sodnije logaške od 17. junija 1879, št. 5549, potrdil.)

M. M. je v svoji oporoki imenovala glavnega dediča svojo vnukinjo A. H., in sicer sè sledečo substitucijo: „če pa bi A. H. pred 24. letom, ali tudi pozneje v prostem stanu (im ledigen Stande) umrla, substitujiram ji petero otrok svojega sina A. M., i. t. d. . . .“

A. H. se je pred svojim 24. letom omožila, ter potem takoj prosila, da naj se ji zapuščina v neomejeno last prepusti. V svoji vlogi je prošnjica trdila, da je omenjena fidejkomisarična substitucija vsled njene možitve po §. 615. o. d. z. ugasnila, ker se mora ta substitucija po volji zapustnice tako interpretirati, da se poudarja

jedino le pogoj „smerti v prostem stanu“. Čas smrti, in posebno tudi dosega 24. leta, pa nimata nikakega vpliva.

Ali substituirani dediči so nasprotno trdili, ter poudarjali dosego 24. leta: substitucija ugasne še le tedaj, kadar bode A. H. dopolnila svoje 24. leto. Če pa se je prej omožila, nima to nikačega pomena.

Ker se stvar suče krog prepirnega pravnega vprašanja; ker je v §. 7. cesarskega patenta od 9. avgusta 1854, št. 208. drž. zakonika, sodniku naloženo, da se z določilom v nepravdnih stvareh prehiteti ne sme, temuč da mora v slučajih, v istem §. naštetih, ali postavno, natančno obravnavo dopustiti, ali pa stranke na pravdo pot zavrniti; ker se toraj vprašanje, je li predstoječa substitucija ugasnila ali ne, v oficijoznem postopanju rešiti ne sme, in ker prošnjica 24. leta dopolnila še ni — je c. kr. okrajna sodnja logaška z odlokom od 17. junija 1879, št. 5549, prošnjice vlogo odbila.

Oziraje se na prvega sodnika razloge in opiraje se na to, da med strankama prepirna interpretacija M. M-ve oporoke določilo o prepirnih, privatnih pravicah involvira, katero določilo se pa v oficijoznem postopanju izreči ne sme — je c. kr. nadsodnja graška prvosodnijski odlok z odločbo od 21. avgusta 1879, št. 8974, potrdila.

Ali so slovenske razsodbe sodnijam dovoljene ali ne.

Slavna c. k. okrajna sodnja v Kamniku izdala je sledeči nadsodnijski intimat:

Z. 9710

III. 501/1880

An

Peter Keber zu Handen Dr. Pirnat

in Stein.

Das hohe k. k. Oberlandesgericht in Graz hat in der in possessorio summarissimo verhandelten Rechtssache des Peter Keber durch Dr. Pirnat gegen Josef Mazovic und Andreas Jančigai, wegen Besitzstörung, über Rekurs des Zweitgeklagten Andreas Jančigai gegen den diessgerichtlichen Erkenntnissbescheid ddto. 1. Oktober 1880, Z. 6854 in der Erwägung, dass die in slovenischer Sprache erfolgte Hinausgabe und Abfassung des Erkenntnissbescheides vom

1. Oktober 1880 Z., 6854 dem bei den Gerichten dieses Oberlandesgerichtssprengels aufrechten Bestände der deutschen Amtssprache und insbesondere den Bestimmungen der hohen Justizministerial-Erlässe ddt. 15. März 1862, Nr. 865 und vom 5. September 1867, Nr. 8036 und 8396, welche den Gebrauch der slovenischen Sprache bei den Gerichten dieses Oberlandesgerichtssprengels regeln, um so weniger entspricht, als dieser Erkenntnissbescheid die in deutscher Sprache gepflogenen Verhandlungen vom 7. Juni und 5. August 1880 in slovenischer Sprache erlediget, den bezogenen Erkenntnissbescheid dahin zu beheben befunden, dass dem k. k. Bezirksgerichte aufgetragen werde, die in slovenischer Sprache ausgefertigten Parien desselben von den Parteien abzuverlangen, den Erkenntnissbescheid in der deutschen Amtssprache auszufertigen, den Parteien zuzustellen und das weitere gesetzliche Amt zu handeln.

Hievon werden sämmtliche Parteien in Folge der herabgelangten hohen obergerichtlichen Verordnung vom 22. Dezember 1880, Z. 13364 in die Kenntniss gesetzt.

Zugleich werden Herr Dr. Pirnat, dann die Geklagkten aufgefordert, zu Folge dieser Verordnung die slovenischen Erkenntnissparien sofort anher vorzulegen.

K. k. Bezirksgericht Stein am 28. Dezember 1880.

(Podpis)

Mi smo tiskali nemški tekst, da bralcem nijedna nijansa te prevažne odločbe prikrita ne ostane.

Iz jurističnega stališča moramo omenjati le toliko, da so omenjeni, justičnega ministra ukazi nameravali pospešiti slovensko uradovanje pri sodnijah in da bi to uradovanje, da li so se omenjeni ukazi točno izpolnjevali, drugače razvito bilo, kot pa je sedaj.

Če pa so ti ukazi rabi slovenskega jezika napravljali kake zapreke, tako so iste zapreke poginile pod vplivom velevažnega zakona od 21. decembra 1867, št. 142 drž zakonika. Ta zakon, ki je med stebri državne ustave, določuje namreč, da ima vsak narod pravico, trjati razvitje svojega jezika; in da uživajo vsi jeziki enakopravnost v uradih in javnem življenji.

Proti nadsodnijski odločbi pritožile sta se obe stranki, in mi bodemo ob svojem času, ko nam dospe v roke najvišega sodnijskega dvora določba, o ti stvari še govorili.

Dr. I. T.

Kolekovanje.

Pod to rubriko nameravamo objavljati pristojbinsko-pravne stvari, kar se nam potrebno zdi zavoljo tega, ker finančni organi le preradi temoto in nedoločnost pristojbinskega zakona tako tolmačijo, da zahtevajo kolikor naj več mogoče — kolekov.

Ti organi so n. p. lansko leto revidirali registrature pri tukajšnih sodnijah. Konec ti reviziji je bila ploha plačilnih ukazov.

Pripetilo se je namreč, da so v stoterih slučajih pri kontumacijah tožniki skrčili (restringirali) petit, ker so toženi del tožnega zneska poplačali že po prejeti tožbi. Takova skrčenja videla so se finančnim revizorjem kot pobotnice. Ker dotični zapisniki niso bili prevedeni s kolekom, po skali II. pobotnicam odmerjenim, kaznovali so se tožniki zavoljo prestopka proti pristojbinskemu zakonu.

Rekurzi, v ti zadevi pri c. k. finančni direkciji v Ljubljani vloženi, ostali so brez vspeha. Ministerijalni rekurzi pa do sedaj še niso rešeni. Ob svojem času hočemo o izidu te zadeve poročati.

V drugem slučaju so finančni organi zahtevali, da morajo kupčijski računi (kontokorenti), kadar so tožbi, naj je že v vidimiranem, toraj s kolekom 50 kr. prevedenem, ali pa v prostem in tedaj kot priloga kolekovanem prepisu priloženi, tik priložnega koleka, ali koleka za vidimacijo imeti še kolek kupčijskim računom odmerjen.

Dalje so finančni organi tirjali, da se morajo taki priloženi računi, ki so bili kolekovani z računskim kolekom 5 kr. in z dopolnilnim kolekom 10 oziroma 5 kr., tik računskega koleka prevedeti s popolnim kolekom za priloge (15 oziroma 10 kr.)

C. kr. finančna direkcija v Ljubljani pa je vsled pritožb izrekla, da zgorej omenjeno zahtevanje finančnih organov v zakonu ni motivirano.

Stanke in pravni zastopniki pridejo premnogokrat v položaj, da jim je zunajni sodnji poplačati vročno pristojbino, ki znaša 17½ kr. Tako plačilo se naj pripravnejše poravna s poštnimi nakaznicami, ki se adresirajo na dotično sodnijo.

Nekje na Češkem je sodnija, prejemši tako nakaznica, njeni kupon kot sodnijsko vlogo vpisala v zapisnik za vloge, ter pošiljatelja naznanila finančnemu uradu, češ da sodnijske vloge s postavnim kolèkom 36 kr. prevedel ni. Finančni uradi s finančnim

ministerstvom vred zahtevali so potem v istini, da mora pošiljatelj poplačati 36 kr. za kolek, 36 kr. pa kot kazen.

Ker je tacih slučajev na tisoče, odločil se je stranke zastopnik, da je vložil pritožbo na upravno sodišče. To pa je finančnega ministerstva odlok pokončalo, ter izreklo, da kuponi poštnih nakaznic ne potrebujejo koleka, ker se vročina pri sodnijah plačuje neposredno in brez posebne, kolekovane vloge.

Raznosti.

(Imenovanje) Finančni svetovalec je imenovan gospod dr. Jos. Račič pri c. kr. finančni prokuraturi v Ljubljani.

(Novi koleki.) Vsled naredbe finančnega ministerstva od 10. oktobra 1880, št. 13, drž. zak. vpeljani so bili z novim letom 1881 novi koleki. Samo jedno- in dvakrajcerske časopisne marke ohranile so se poprejšne. Ti novovpeljani koleki razločujejo se od dosedanjih samo potem, da nosijo na spodnjem barvanem polji letnico izdaje (1881). Dosedanji koleki odtegneni bodo razprodajanju dne 31. prosenca 1881. Kdor bode torej za tim dnevom stare koleke rabil, zapade nasledkom kateri so zapreteni v pristojbinskem zakonu.

Stari neporabljeni koleki zamenjavali se bodo z novimi pri davčnih uradih do 30. aprila 1881. Za 30. aprilom pa se poprejšni koleki ne bodo niti zamenjavali, niti plačevali.

(Bibliografija.) Z mesecem marcem 1881 počne v Berlinu izhajati: Zeitschrift für die gesammte Strafrechtswissenschaft. Izdajala in uredovala bodeta ta časopis profesorja dr. Adolf Dochov v Halle, in dr. Fran pl. Liszt v Giessenu. Vsako leto izidejo štiri snopiči v obsegu 10 — 12 pol. Letna cena listova znaša 7 gl. 20 kr. Izmed avstrijskih učenjakov obljubila sta do sedaj sodelovanje generalni prokurator Glaser in profesor, dvorni svetovalec Wahlberg.

(Slovensko uradovanje.) „Sl. Pravnik“ se je izjavil v svojem programu, da bode vedno in povsod potegval se za razširjenje slovenskega uradovanja. Vpeljava njegova bi neizmerno koristila pravnim interesom. Pač pa je pri nas navada, da se v tem obziru nekoliko preveč krivde sodnijam in sodnijskim uradnikom naklada, češ da ti stavijo opovere slovenskemu uradovanju. Ali mnogo so krive tudi stranke same, ki vsako in tudi najmanjšo vlogo v nemškem jeziku sestavljajo, tako da sodnije faktično nemajo vlog, da bi jih rešile slovensko. To je ravno star abusos med nami! Ko bi stranke same pisale svoje vloge slovensko, potem bi dobivale tudi slovenske odloke.

Na tem polji poklicani so v prvi vrsti narodni župani in pa gospodje cerkveni predstojniki, da prično ledino orati. Princip naj je, da se mora vsaka županiska in vsaka farna vloga spisati v slovenskem jeziku! Napredek bode takoj opaziti! Pohvalno se mora na tem mestu omeniti prečastiti ljubljanski ordinarijat, ki je slovensko uradovanje pri sebi vpeljal. Na Štajerskem pa je pričel boj gospod dekan dr. Ulaga, katerega ime naj se tu v prihodnji spomin zapiše!

Dr. I. T.

(Sodelavci našega lista.) V drugi številki prinesel bode „Slov. Pravnik“ članek o obdavčenju posojilnih zadrug, katerega je spisal gospod dr. Vošnjak. Ob enem priobčimo tudi kazensko-pravni sestavek iz peresa gospoda Josipa viteza Schneida pl. Trenenfeld-a. Vestna ta dva naša državna poslanca, katera pri vsaki priliki razodevata svojo ljubezen do slovenskega naroda, bila sta tudi med prvimi našimi sodelavci.

Pri ti priložnosti obračamo se do svojih somišljenikov pri uradih, da bi nas duševno podpirali, ter nam določili zanimive razsodbe iz praktičnega življenja, katere hočemo potem sami v formo za tisk pripravno prestrukturirati. Tako sodelovanje pa gotovo ni pretežavno, ker ni sodnije, pri kateri bi se na leto ne razsodil vsaj eden tako zvanih „interesantnih“ slučajev.

(Novi desetaki.) Finančnega ministra ukaz od 24. decembra 1880, št. 148 drž. zak. razglasa določbe o izdajanju novih desetakov. Ti desetaki so manjši kot sedanji petaki, ter so datirani od 1. maja 1880. Zanimivi so tudi zavoljo tega da se njihov tekst glasi jedino le nemško in madjarsko. Dualizem povsod! —

(Važno za advokatorske kandidate.) Advokatorski kandidat Drd. E. F. je po prestanem historičnem in judicijelnem izpitu na podlagi dispensa od justičnega ministerstva v tem zmislu mu dodeljenega, da prestani rigorozni politični izpit, kar se tiče vstopa v pravno prakso, nadomestuje politični državni izpit, pri svoji advokatorski komori poprosil za vpis med advokatorske kandidate.

Advokatorska komora je prošnjo odbila, ker se ni dokazalo, da je prošnik prestal vse tri državne izpite, ali pa dosegel doktorat. Po kandidatevi pritožbi pa je nadsodnija komori vpis naložila. Ko se je komorni odbor pritožil, je tudi najvišji sodnijski dvor dunajski odločbo nadsodnijsko potrdila. (Določba od 26. oktobra 1880, št. 12188.)

(Tožni stroški na Angleškem.) Nekdo na Angleškem tirjal je po tožni poti znesek 130 gl. Po dokončani obravnavi je propadla stranka obsojena bila, poplačati stroškov 1500 gl.

Vabilo na naročbo.

Med letom 1881. izdajal bodem pravosloven list:

„Slovenski Pravnik“

in vabim vse, katerim je pravoslovje in širjenje tega znanstva na serci, da me v tem podvzetju krepko podpirajo.

Štejem si v sveto dolžnost, na ta način v svojem delokrogu za povzdigo svojega naroda delovati, ter vsem slovenskim juristom priliko dati, da se v ta namen z menoj združijo, ter tako pravno zavest med ljudstvom budijo in zaupanje na zakon in neomahljivo njegovo moč utrjujejo.

Ime listovo je uže tudi njegov program. „Slovenski Pravnik“ pečal se bode jedino le s pravom, ter prinašal članke

o pravnih tvarinah, pravnih vprašanjih in o pravnih potrebah. Razglaševal bode v prvi vrsti tudi rzsodbe civilnega in kazenskega sodnika; prinašal najnovejše zakone in viših oblastnij določbe, ter skušal ustrezati pravnim potrebam vseh stanov.

„Slovenski Pravnik“ bode zagovarjal terjatev, da naj se slovenski jezik kolikor mogoče vpelje v javno uradovanje. Ker toliko je jasno uže sedaj, da se uradovanju slovenskemu ne bode moč izogniti, in da je vpeljava tega uradovanja le vprašanje časa. Vsakdo objektivno mislečih pa mora pritrditi, da se s slovenskim uradovanjem pravna zavest med narodom okrepi in zakonov vpljiv pomnoži. In če bode sodnija, ki drži tehtnico pravice nad ljudstvom, v ljudskem jeziku govorila, bode to le povišalo njeno veljavo.

Ker pa sem prepričan, da so sodnije od nekđaj pravno znanstvo podpirale, in širjenje tega znanstva med narodom pospeševale, obračam se še posebno do slavnih in visokih sodnijskih oblastnij, da moj list v svojo prijaznost sprejeti blagovolijo.

Sodelavci se ne bodo tehtali po političnem mišljenji in sprejemali se bodo tudi nemški spisi, katere potem uredništvo na slovensko preloži.

Končno naznanjam, da bode list izhajal vsakega meseca petnajsti dan v zvezkih, po 2 poli navadne osmerke obsežni.

„Slovenski Pravnik“ stane:

za vse leto	4 gld.
za pol leta	2 „
za četvrt leta	1 „

Naročnina naj se pošilja uredništvu „Slovenskega Pravnika“, v Ljubljani, v frančiškanskih ulicah, št. 16. Pod to adresu naj se pošiljajo tudi spisi.

Prva številka poslala se je nekaterim gospodom na ogled, drugo številko prejeli bodo samo naročniki, to je tisti, ki poplačajo naročnino vsaj do 15. februarja 1881.

Dr. Alfonz Moschè.

Naznanjam, da sem odperl notarsko svojo pisarno v Kamniku na Kranjskem.

Dr. Karl Schmidinger,

c. kr. notar.

Izdaje in uređuje dr. Alf. Mosche. — Tiska „Národna tiskárna“ v Ljubljani.